

Betreft Studiedag Netwerk Zelf Zaden Telen i.s.m. Stichting Zaadgoed NL
Thema Community Based Seed-Saving and -Breeding
Hoe betrekken we de gehele keten in het zaadveredelings- en
vermeerderingsverhaal

Datum 24 november 2017
Plaats ILVO, Melle/Merelbeke (België)
Organisatie Greet Lambrecht

1. Inleiding

door Louis De Bruyn, Netwerk Zelf Zaden Telen

Keywords:

Zaadvastе rassen versus verschraling in de landbouw.

Biodiversiteit is noodzakelijk.

Versmallende genetische basis/commercialisatie.

Dynamische rassen nodig voor opvangen klimaatsverandering.

- a. Bewust zijn van instandhouding, gewaar zijn van het verlies
- b. Afzet moet mee, er moet een boterham aan te verdienen zijn.

2. Community Based Seed-Saving and -Breeding, de kennis en ervaring opgebouwd door de jaren heen

door Edwin Nuijten, Louis Bolк Instituut (Bunnik)

Community Based: bepaalde taal spreken

Chain Based: ketenbeheersing/economisch (bijv. in de markt zetten tomaat Tasty Tom)

Eenvoudige selectiemethoden: merkers tegen over ambacht

Waarom zaadvast, er zijn al zoveel goede F1's?

Smaak, kwaliteit, opbrengst, bewaarbaarheid, oogstgemak, resistenties, overige
veldeigenschappen

Potentie zaadvaste rassen:

Met potentie: boerenkool, knolselderij, pastinaak, pompoen, rode biet, ui, wortel

Mogelijk potentie: courgette, knolvenkel, koolrabi, witte kool (sla)

Onduidelijk: prei, radijs, savooi kool, bonen

Verbetering nodig: rode kool, spinazie, suikermais

Rassen met de beste smaak → vaak zaadvast

Rassen met het hoogste droge stof gehalte → vaak zaadvast

Bijdragen vanuit verschillende invalshoeken, met als rode draad voorstelling van het project.

Waar was community in het verleden?

Waar staat de community nu?

Waar liggen de kansen en uitdagingen, willen we de zaadvaste en oude rassen een plaats teruggeven?

3. Beersche Hoeve, Oostelbeers

door René Groenen

(i.p.v. Jos Jeuken, hij is helaas verhinderd)

René was tot dit jaar eigenaar van De Groenen Hof in Esbeek. René is 55 jaar en heeft geen opvolger. Hij heeft jaren ervaring met Odin (bestaat 30 jaar). Om die reden heeft hij zijn bedrijf aan Odin verkocht en het bedrijf overgeplaatst naar Oostelbeers (tussen Helmond en Eindhoven) op landgoed Baast (18 ha).

Uitspraken René G.:

Tuinders en de handel weten nog weinig.

Je bent niet op de weg terug naar vroeger, als je voor zaadvaste rassen kiest.

Doen is een verdichting van spreken en spreken een verdichting van denken.

N.a.v. onderzoek in Engeland (1940 - 2010): steeds hogere opbrengst met als gevolg: NPK gestegen, alle overige mineralen gedaald.
Opmerking Jan Velema: Gangbare groente is 'plofgroente' ~ plofkip: toename opbrengst geeft vermindering van smaak; staat los van F1 of OP.

4. Doornik Natuurakkers, Bemmelen

door Louis Dolmans (67 jaar)

Dolmans heeft economie gestudeerd en is sinds ? samen met partner Corrie eigenaar van 100 ha land.

Is daarnaast hobby vogelaar. In 1950 70 vogelsoorten/ha, nu drastisch gedaald en geen diversiteit meer.

Bedrijf bestaat uit 70 ha weiland en 35 ha akkerland, waarvan 20ha granen, lupinen (en pompoenen)

Gezond verdienmodel is voorwaarde: goede nichemarkt nodig, netwerk opbouwen. Heeft contacten met bakkers en uitgebreide bekendheid via graanwandelingen . Gebruikt tarweeras: Rode emmer

Via ruilhandel gestart met enkele zaden van het oude ras Limburgse Risweit

Noodzakelijk: waarnemingsvermogen en 'gezond boerenverstand. We zijn onwetend om de echte smaak te kennen en te waarderen.

Nu:

- Destructief
- Geen individuele keuzevrijheid
- Manipulatie

Noodzakelijk/belangrijk:

- Mooi
- Genieten
- Lekker

Verdeling is daarbij een *middel*

Vraag: hoe moeten/kunnen we dan de wereld voeden op biologische wijze?

Antw.: je kunt de wereld niet voeden!

'Moderne technieken gebruiken om met verstand met zaken om te gaan'.

5. ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek)

door Hervé De Clercq, veredelaar

Legt uit wat de werkzaamheden van het ILVO inhouden. En vertelt over: handelsrassen, kwekersrecht, genenbank, Nagoya protocol, SMTA, etc. en over ILVO Seed: collectie en bewaring, etc.

ILVO geeft ook plantenveredelingscursus:

Les 1	Inleidende begrippen	19/12/17
Les 2	Klassieke veredeling	9/1/18
Les 3	Hapliden, protoplasten, co-cultivate	16/1/18
Les 4	Kwekersrecht, ploïdie, kruisingstechnieken	30/1/18
Les 5	GGO's en New Breeding Techniques	6/2/18

6. 'Van zaad tot zaad', bedrijf Akelei

Greet Lambrecht

Zaadvast:

- ideologisch
- economisch
- niet gescheiden

- Vitale voeding
- Eigenheid planten gerespecteerd

-Robuust, veerkracht

7. Bingenheimer Saatgut

door Mieke Lateir; vertegenwoordigster voor BeNeLux en betrokken bij Netwerk Zelf Zaden Telen

Via Biosano verkoopt Bingenheimer haar rassen.

Netwerk Zelf Zaden Telen: voor zaden, kennis, reinigen zaden, rassenproeven individueel, vermeerderen en selecteren

245 bedrijven in België gebruiken rassen van Bingenheimer

Zaadvastе rassen 'vertegenwoordigen': voedingswaarde, intrinsieke waarde en respect.

8. Consument

Lien Vrijders; biologie gestudeerd en opleiding Landwijzer

Hype: Mensen schaffen steeds meer kookboeken aan, maar zijn steeds minder echt geïnteresseerd in herkomst voedsel. Vrijders heeft een enquête gedaan binnen groep eigen collega's, wat is aanknopingspunt voor veredelingsverhaal achter winkelproduct?

Kansen:

-smaak

-voedingskwaliteit

-diversiteit

-authenticiteit (puurheid/verhaal - cirkel sluiten)

-verbinding

9. Zaderij coöperatie

door Jan Velema

Zaderij is een coöperatie van telers, boeren en zorgboerderijen die uitsluitend zaadvaste rassen willen verkopen. Zij produceren en selecteren zelf hun zaad. Zaderij is kleinschalig en te vergelijken met Bingenheimer. Opgericht in 2017 door : Willem en Verena 't Hooft, zorgboerderij Enschede en Jan Velema. Zaadschoningsfaciliteiten in Bant, op bedrijf Tineke Alberts

Stelt voor om 'Ambachtelijke' rassen als naam hanteren, i.p.v. hobby- of amateurrassen.

Wij zijn niet industrieel en dat moeten we benadrukken, maar we moeten wel professioneel over komen.

10. Discussie

-Brainstormen: Woorden die in je opkomen

-Behandelen twee vragen in groepjes van zes personen

O.l.v. Lieven David, VELT (Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren)

WOORDEN/GROEPEN

Verbinding/wij samen

Samenwerking

Beleving

Georganiseerde

Verantwoordelijkheid

Taakverdeling

Ambachtelijk

Puur

Herstellen

Trendsetten

CENTRAAL staat

Belangrijk

Communicatie

Openheid

Bewustwording

Instandhouding

Biodiversiteit

Selectie

Evaluatie

Zintuigen

Financiering

Kiemkracht

Schoonheid

Zintuigen
Doorleefd
Smaak
Passie

Autonomie

Vraag 1

Hoe neem je het complete verhaal van het gewas, dit tot in zaad (inclusief vermeerderings- en veredelingsachtergrond), mee in communicatie/dialog naar de consument?

Antwoorden

Groep a

Moeilijk voor de teler: beschikbaarheid plantgoed
Kleinschaliger: plantenkweker
Zaden zijn kwalitatief beschikbaar
Sleutel bij de consument -via stereotypen- naar de winkelier
Langere keten - veel stappen
Essentie: gemeenschappelijk verhaal over de keten
Verbinding nodig met boeren:
zijn keuze ~ maatschappelijke waarden (bijvoorbeeld keuzevrijheid)
Consument versterken in hun omgeving: argumenten aanreiken
Ondersteuning vanuit burgerorganisaties, thema 'zaad' meenemen
Kinderen bij betrekken: verhaal van het zaad - bloei, nieuw begin: kiemend zaad
Slimme marketingstrategie: praten, overleg, sleutelpersonen; hele verhaal vertellen

Groep b

Van jongs af aan - basisonderwijs - moestuin
Variatie zichtbaar maken, beeld, metafoor
Foto's: hoe is het nu/hoe kan het (Foto op verpakking gebeurd al)
Geen moeilijke woorden:
Niet praten over zaadvast; grote publiek heeft geen boodschap aan F1 of OP
Variatie: maak zichtbaar

Groep c

Hoe? -> ook wanneer: Fipronil en aardbei (schandalen)
Marketing pikt het verhaal: Huismerken zorgen voor minder transparantie → opboksen
Oplossing: Natuur inclusieve landbouw? Duurzaam? (Duurzame voedselsystemen versus zaden)
Boer versus VIB? Wat is het nu?
Bekende ambassadeur (Jamie Oliver), bijvoorbeeld televisiekok nodigt boer uit
Geen makkelijk verhaal: niet alles ineens vertellen? Wat moet men geloven?
Open ruimte creëren: naar boven halen/individueel op in gaan
Kostprijs: enkel voor de elite?
Kinderen: schooltuintjes -> selectie
Meer korte keten: meer verhaal, menselijke

Groep d

Kwaliteitscontrole -> consument
Rassen laten proeven aan anderen: interesse opwekken
Koks inschakelen om mee te nemen
Communicatie naar het grote publiek -> zaadvast
Correcte informatie meegeven

Vraag 2

Welke rol zie je jezelf opnemen als bijvoorbeeld onderzoeker, boer, consument,... om Community Base Seed-Saving and Breeding te stimuleren?

Antwoorden

Groep d

Voordrachten, educatie en publicaties
Koks en tuinbouwscholen (smaaktesten)
Lokale voedselstrategie (België)
Stadslandbouw (NL)
Sociale media: twitter,...
Eigen selecties, eigen tuin → koks
Partnerschap in de voedselketen zoeken!
Duurzaam samenwerken

Groep e

Open kader creëren: consument - boer
De grond laten voelen/producten laten zien (passie)
Het complete verhaal: interactie
Uitstralen en terugkrijgen
Waarnemen! Mensen leren kijken en Het geheel niet verliezen: product versus boodschap
De nieuwe generatie aanspreken → de toekomst
Hoofd - Hart; verschil kleiner maken

Groep f

Ontmoet producent
Nieuwsbrieven
Wordt lid van de winkel
Voer boeren ten tonele
Organiseer bezoeken op bedrijven
Label: zaadvast <-> hybride (Er zijn al zoveel labels...)
Flyers voor zaadvaste rassen
OR-code boer
www.zelfzadentelen.be
Waarom kiezen voor zaadvast
Robuust, echt, smaak, voedingswaarde
Onafhankelijk
Er over spreken waar we kunnen
Project naar politieke vlak tillen

Bijlagen

PowerPointpresentaties en foto's

Verslag

Corrie van Schaik, 02-12-2017